

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สัมพันธภาพระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ในช่วงต้นน้ำผึ้งพระจันทร์” ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากบทบรรณาธิการ คอลัมน์ประจำที่มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐบาล

เนื่องจากบทความแสดงความคิดเห็นเหล่านี้ เป็นการแสดงถึงนโยบายและจุดยืนของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ นอกจากนี้ยังช่วยอธิบายความหมายของข่าวที่ซับซ้อน ทำให้ผู้อ่านได้ภาพที่เป็นจริงของเหตุการณ์อย่างเที่ยงตรงและสมบูรณ์ ในขณะที่ข่าวจะรายงานได้เฉพาะข้อเท็จจริงเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษา การอันนิมูระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลจากบทบรรณาธิการ คอลัมน์ประจำ ที่มีการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับรัฐบาลปรากฏอยู่จำนวน 5 รัฐบาล จากหนังสือพิมพ์จำนวน 5 ฉบับ ดังรายละเอียด คือ

รัฐบาลที่ศึกษา

1. รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์	ปราโมช
2. รัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์	ปราโมช
3. รัฐบาลพล.ตรีชาติชาย	ชุนหะวัฒน์
4. รัฐบาลนายชวน	หลีกภัย
5. รัฐบาลนายบรรหาร	คิลปอาสา

หนังสือพิมพ์ที่ใช้ศึกษา

1. หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
2. หนังสือพิมพ์บ้านเมือง
3. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์
4. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ใช้ศึกษาตั้งแต่รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช - รัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช)
5. หนังสือพิมพ์มติชน (ใช้ศึกษาตั้งแต่รัฐบาลพล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ - รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา)

การวิจัยนี้ มุ่งตอบคำถามวิจัย คือ

1. การตีมน้ำผึ้งพระจันทร์หรือการอันนินมุน ระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งมีจริงหรือไม่ ลักษณะใด
2. สถานการณ์แวดล้อม มีอิทธิพลต่อการตีมน้ำผึ้งพระจันทร์หรือการอันนินมุน ระหว่าง หนังสือพิมพ์กับรัฐบาลหรือไม่ ลักษณะใด

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ความหมายและตัวบ่งชี้การอันนินมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล
2. ลักษณะการอันนินมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่ปรากฏ

1. ความหมายและตัวบ่งชี้การอันนินมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล

การอันนินมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล หมายถึง ลักษณะที่หนังสือพิมพ์และรัฐบาล มีสัมพันธภาพที่ดี มีไมตรีจิตต่อกัน ฝ่ายหนังสือพิมพ์ก็จะรายงานข้อมูลข่าวสาร หรือแสดงความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล เพื่อสร้างภาพลักษณ์หรือสร้างความรู้สึกลงในดานดีต่อรัฐบาล ฝ่ายรัฐบาลก็จะรู้สึกพึงพอใจและมีความสุข กับการรายงานข่าวในลักษณะที่เป็นมิตร ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ โจมตีจากฝ่ายหนังสือพิมพ์

โดยปกติการอันนิมูระหว่างสองฝ่าย ส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นในช่วงประมาณ 2-3 เดือนแรกของการเข้ารับตำแหน่งใหม่ของรัฐบาลแต่ละชุด สำหรับงานวิจัยนี้ คือ “ช่วง 90 วันแรกของการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาล” นั่นเอง เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าว เป็นช่วงเวลาเริ่มต้นปฏิบัติหน้าที่ หนังสือพิมพ์จะให้โอกาสรัฐบาลในการบริหารประเทศ โดยจะไม่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล แต่เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะหนึ่ง การอันนิมูระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลย่อมชัดเจน หนังสือพิมพ์เริ่มรายงานข่าว ในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากขึ้น

ดังนั้น สิ่งที่เป็น “ตัวบ่งชี้” ว่า หนังสือพิมพ์กับรัฐบาล มีการอันนิมูกันหรือไม่ นั่น คือ การรายงานข่าว หรือการแสดงความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล (ในงานวิจัยนี้ คือ การแสดงความคิดเห็น) โดยช่วง 90 วันแรกของแต่ละรัฐบาล จะต้องมีการแสดงความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล ตามหน้าหนังสือพิมพ์แทบทั้งสิ้น หรืออีกนัยหนึ่ง หนังสือพิมพ์จะแสดงความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาลเสมอๆ

ผลการวิจัยสนับสนุนลักษณะดังกล่าว คือ เมื่อพิจารณารวมทุกรัฐบาลแล้วพบว่า

1.1 ช่วง 90 วันแรก ของการปฏิบัติหน้าที่ (ต้น-ปลาย) มีความคิดเห็นแง่บวกปรากฏมากที่สุด และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับช่วงหลังอันนิมู ก็จะพบว่าช่วง 90 วันแรก (ต้น-ปลาย) มีปริมาณความคิดเห็นแง่บวกมากกว่าช่วงหลังอันนิมูจริง ซึ่งแสดงสรุปได้ดังนี้

หนึ่งในงานวิจัยนี้ ช่วง 90 วันแรก ยังแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

1. ช่วงต้น เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ถึง วันที่ 45 ของการปฏิบัติงาน
2. ช่วงปลาย เริ่มตั้งแต่วันที่ 46 ถึง วันที่ 90 ของการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ช่วงต้นของทุกรัฐบาลมีปริมาณความคิดเห็นแง่บวกมากกว่าช่วงปลาย และช่วงหลังอันนิมูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การอัยนินมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลปรากฏจริง โดยส่วนใหญ่จะปรากฏในช่วง 90 วันแรกของรัฐบาล (ต้น-ปลาย) และมีความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาลเป็น “ตัวบ่งชี้” การอัยนินมุนดังกล่าว

ลักษณะของการอัยนินมุน

เนื่องจาก ช่วง 90 วันแรกนั้น เป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลเพิ่งจะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ใหม่ หนังสือพิมพ์ควรให้โอกาสรัฐบาล ได้เข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศ ด้วยการแสดงความคิดเห็น ในลักษณะที่ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อรัฐบาล หรือความคิดเห็นในลักษณะที่สร้างความพึงพอใจให้กับรัฐบาล ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การอัยนินมุนเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรี หมายถึงความคิดเห็นแง่บวกที่เกี่ยวข้อง เฉพาะตัวนายกรัฐมนตรีเท่านั้น ได้แก่ ความคิดเห็นที่มีลักษณะดังนี้
 - 1.1 ความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับครอบครัว และกลุ่มคนใกล้ชิดนายกรัฐมนตรี
 - 1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพด้านดีของนายกรัฐมนตรี

2. การอัยนินมุนที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุน หมายถึง การที่หนังสือพิมพ์เห็นว่านโยบายหรือการปฏิบัติงานของรัฐบาล เป็นสิ่งที่ดีก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง ได้แก่ความคิดเห็นลักษณะต่อไปนี้
 - 2.1 ความคิดเห็นลักษณะสนับสนุนหรือชื่นชมนโยบาย และการปฏิบัติงานของรัฐบาล
 - 2.2 ความคิดเห็นลักษณะเชื่อมั่นหรือมั่นใจว่า รัฐบาลสามารถปฏิบัติงานตามนโยบายที่แถลงไว้ต่อสภายได้
 - 2.3 ความคิดเห็นลักษณะปกป้องการปฏิบัติงานของรัฐบาล
 - 2.4 ความคิดเห็นลักษณะให้กำลังใจรัฐบาลในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผล

3. การอัยนินมุนที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล หมายถึง กรณีที่หนังสือพิมพ์เห็นว่านโยบายหรือการปฏิบัติงานของรัฐบาล ยังมีข้อบกพร่องหรืออาจมีผลเสียต่อส่วนรวมได้ แต่เนื่องด้วยเงื่อนไขในช่วง 90 วันแรก เป็นช่วงที่รัฐบาลเพิ่งจะก้าวเข้าสู่ตำแหน่ง

ใหม่ หนังสือพิมพ์จะไม่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างรุนแรง แต่จะเสนอความคิดเห็นลักษณะดังต่อไปนี้แทน

- 3.1 ความคิดเห็นลักษณะเปิดโอกาส ให้รัฐบาลเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายที่ได้แถลงไว้
- 3.2 ความคิดเห็นลักษณะดักเตือนและชี้ให้เห็นถึงข้อดี-ข้อเสีย ที่อาจเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาล

จากลักษณะของความคิดเห็นแฉ่บวทข้างต้น เราจึงสรุปได้ว่า การอั้นนิมูระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่เกิดขึ้น มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ช่วงเริ่มต้นของทุกรัฐบาล หรือช่วง 90 วันแรก (ต้น-ปลาย) ต้องมีความคิดเห็นแฉ่บวท ปรากฏมากกว่าช่วงเวลาอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด
2. ลักษณะการอั้นนิมู (ความคิดเห็นแฉ่บวท) ที่ปรากฏนั้น จะแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ
 - 2.1 การอั้นนิมูที่เกี่ยวข้องกับตัวนายกรัฐมนตรี
 - 2.2 การอั้นนิมูลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุน
 - 2.3 การอั้นนิมูลักษณะที่หนังสือพิมพ์ละเว่นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างรุนแรง

ผลการวิจัยแสดงให้เห่นว่ การอั้นนิมูระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลเกิดขึ้นจริง และส่วนใหญ่จะเป็นการอั้นนิมูลักษณะ ที่หนังสือพิมพ์ละเว่นการวิจารณ์รัฐบาลปรากฏมากเป็นอันดับที่ 1 การอั้นนิมูที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนรัฐบาล มากเป็นอันดับที่ 2 และการอั้นนิมูที่เกี่ยวข้องกับตัวนายกรัฐมนตรีตามลำดับ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า “ช่วง 90 วันแรกของรัฐบาล” หรือที่เราเรียกว่า “ช่วงดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์ (honeymoon period)” นั้น ประเทศไทยมีการอั้นนิมู ระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งเกิดขึ้นจริง กล่าวคือ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว หนังสือพิมพ์เสนอความคิดเห็นแฉ่บวทเกี่ยวกับรัฐบาล มากกว่าช่วงเวลาอื่น ๆ และลักษณะของการอั้นนิมูที่ปรากฏจะมี 3 ลักษณะคือ การอั้นนิมูลักษณะที่หนังสือพิมพ์ละเว่นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล การอั้นนิมูลักษณะหนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนรัฐบาล และการอั้นนิมูที่เกี่ยวข้องกับตัวนายกรัฐมนตรี

2. ลักษณะการอันนิมูระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

เมื่อพิจารณาจาก ปริมาณความคิดเห็นแง่บวก (การอันนิมู) ที่ปรากฏ พบว่า รัฐบาลที่ปรากฏการอันนิมูมากที่สุด เรียงตามลำดับคือ

1. รัฐบาลนายชวน หลีกภัย	ปรากฏ 163 ครั้ง (24.66%)
2. รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช	ปรากฏ 133 ครั้ง (20.12%)
3. รัฐบาลพล.ตรีชาติชาย ชุณหะวัณ	ปรากฏ 133 ครั้ง (20.12%)
4. รัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช	ปรากฏ 124 ครั้ง (18.76%)
5. รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา	ปรากฏ 108 ครั้ง (16.34%)

ส่วนใหญ่การอันนิมูระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่เกิดขึ้น จะเป็นการอันนิมูลักษณะที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล การอันนิมูลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนรัฐบาล และการอันนิมูที่เกี่ยวกับตัวนายกรัฐมนตรี ตามลำดับ

ในขณะเดียวกัน “สถานการณ์แวดล้อม” ที่ได้แก่บริบททางสังคมและการปฏิบัติงานของรัฐบาล จะมีส่วนทำให้การอันนิมูที่เกิดขึ้นในแต่ละรัฐบาลมีลักษณะแตกต่างกันไป สรุปได้ดังนี้

รัฐบาลนายชวน หลีกภัย

สถานการณ์แวดล้อมที่มีส่วนช่วยให้ปริมาณการอันนิมูโดยรวมของรัฐบาลปรากฏมากเป็นอันดับที่ 1 คือ การที่รัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศ ได้อย่างสอดคล้องกับกระแสสังคมในขณะนั้น ที่ต้องการให้มีนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง รวมถึงการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีก็ได้รับการยอมรับจากหนังสือพิมพ์ว่า แต่งตั้งผู้ที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสม

จากลักษณะที่บริบททางสังคมและการปฏิบัติงานของรัฐบาล เอื้อต่อการอันนิมูเช่นนี้ ส่งผลให้หนังสือพิมพ์เสนอความคิดเห็น (การอันนิมู) ลักษณะที่พยายามละเว้นการตำหนิรัฐบาลมากเป็นอันดับที่ 2 มีการอันนิมูที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนมากเป็นอันดับที่ 2 และมีการอันนิมูที่เกี่ยวกับนายกรัฐมนตรีมากเป็นอันดับที่ 3

รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

มีการประมาณการอันนิมิตโดยรวมปรากฏมากเป็นอันดับที่ 2 ทั้งที่บริบททางสังคมและการปฏิบัติงานของรัฐบาล ไม่เอื้อต่อการอันนิมิต กล่าวคือ สภาพสังคมเต็มไปด้วยปัญหาจากภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งภายในประเทศได้แก่ การแตกแยกทางความคิดของประชาชน เป็นฝ่ายขวาและซ้าย จนนำไปสู่ความขัดแย้งและการปะทะกัน และการเดินขบวนประท้วง ส่วนภายนอกประเทศได้แก่ การคุกคามจากลัทธิผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

ในขณะที่บริบททางสังคมไม่เอื้อต่อการอันนิมิต การปฏิบัติงานและนโยบายของรัฐบาล ก็ไม่เอื้อต่อการอันนิมิตเช่นกัน เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลถูกมองว่าเป็นความเพ้อฝันของนายกรัฐมนตรี ที่ไม่อาจนำมาใช้ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้ แต่รัฐบาลนี้ก็ยังคงมีประมาณการอันนิมิตโดยรวมปรากฏมากเป็นอันดับ 2 และมีการอันนิมิตลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนมากเป็นอันดับที่ 3

ส่วนการอันนิมิตที่เกี่ยวกับตัวนายกรัฐมนตรีที่ปรากฏ ก็จะเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพด้านดีของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีซึ่งปรากฏทั้งในช่วงต้นและช่วงปลาย และปรากฏมากเป็นอันดับที่ 1

รัฐบาลพล.ตรีชาติชาย ชุณหะวัณ

บริบททางสังคมที่รัฐบาลพล.ต.ชาติชาย เป็นรัฐบาลที่มีนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก หลังจากว่างเว้นมานานถึง 12 ปี จึงเอื้อให้มีประมาณการอันนิมิตโดยรวมปรากฏมากเป็นอันดับที่ 2 และยังส่งผลให้มีการอันนิมิตลักษณะที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการตำหนิรัฐบาล ปรากฏมากเป็นอันดับที่ 2 และมีการอันนิมิตที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนมากเป็นอันดับที่ 3 และมีการอันนิมิตที่เกี่ยวกับตัวนายกรัฐมนตรีมากเป็นอันดับที่ 2

รัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช

ส่วนใหญ่ หนังสือพิมพ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบททางสังคมมากที่สุด เนื่องจากสภาพสังคมในช่วงเวลาที่รัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ เข้ามาบริหารประเทศนั้น ประชาชนมีความแตกแยกทางความคิดและอุดมการณ์อย่างชัดเจน (ต่อเนื่องมาจากสมัยรัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์) เกิดปัญหาโจรผู้ร้ายชุกชุม ปัญหาผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ปัญหาคอร์รัปชันในวงข้าราชการ สังคมจึงต้องการมาตรการในการแก้ไขปัญหา ที่เร่งด่วนชัดเจน

จากลักษณะดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลนี้ มีปริมาณการอันนิมุนโดยรวมปรากฏมากเป็นอันดับที่ 4 และมีการอันนิมุนลักษณะที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการวิพากษ์วิจารณ์ ปรากฏมากเป็นอันดับที่ 1 แต่ไม่ปรากฏการอันนิมุนที่เกี่ยวกับตัวนายกรัฐมนตรีเลย

รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา

การแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีที่ถูกมองว่า รัฐบาลตั้งคนที่ไม่มีความรู้ความสามารถ ตั้งคนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับ โดยเฉพาะทีมเศรษฐกิจนั้น ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งการปฏิบัติงานของรัฐมนตรี ที่มักจะก่อให้เกิดความขัดแย้งกับข้าราชการประจำอยู่เสมอ และปัญหาการกระทบกระทั่งระหว่างรัฐบาลชุดนี้กับสื่อมวลชน มีส่วนทำให้ปริมาณการอันนิมุนโดยรวมของรัฐบาลบรรหารปรากฏมากเป็นอันดับสุดท้าย คือ อันดับที่ 5 แต่การที่รัฐบาลมีผลงานหลายอย่างที่หนังสือพิมพ์เห็นว่า มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากกว่ารัฐบาลชุดที่ผ่านมา เช่น นโยบายแก้ปัญหายาเสพติด และนโยบายปฏิรูปการเมือง จึงทำให้มีการอันนิมุนลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนปรากฏมากเป็นอันดับ 1 และมีการอันนิมุนที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการตำหนิรัฐบาลมากเป็นอันดับที่ 3

อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏว่า มีการอันนิมุนเกี่ยวกับตัวนายกรัฐมนตรีเกิดขึ้นเลย

อนึ่ง จากลักษณะการอันนิมิตที่เกิดขึ้นในทุกรัฐบาลทุกช่วงเวลา ปรากฏว่าไม่มีความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับครอบครัว หรือกลุ่มคนใกล้ชิดกับนายกรัฐมนตรีปรากฏเลย ทั้งนี้ อาจเนื่องจากธรรมชาติของเรื่องดังกล่าว มักจะปรากฏในการรายงานข่าว มากกว่าที่จะปรากฏในบทความแสดงความคิดเห็น ด้วยเหตุที่งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์เฉพาะ บทบรรณาธิการ บทความแสดงความคิดเห็นเท่านั้น ไม่ได้วิเคราะห์การรายงานข่าวของ หนังสือพิมพ์แต่อย่างใด ดังนั้นจึงไม่ปรากฏการแสดงความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับครอบครัว หรือกลุ่มคนใกล้ชิดคือนายกรัฐมนตรีในงานวิจัยครั้งนี้เลย

ดังนั้น เราสรุปได้ว่า “ช่วง 90 วันแรกของการปฏิบัติงาน ปรากฏการอันนิมิตระหว่าง หนังสือพิมพ์กับรัฐบาลจริง โดยช่วงต้น คือ วันที่ 1 - 45 ของการปฏิบัติงาน จะมีปริมาณความคิดเห็นแง่บวก (ตัวบ่งชี้การอันนิมิต) มากกว่า ช่วงปลาย คือ วันที่ 46 - 90 ของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์แวดล้อมที่แตกต่างกันของแต่ละรัฐบาล”

ลักษณะดังกล่าว เท่ากับว่า เป็นการยอมรับสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะได้ อภิปรายผล ดังต่อไปนี้

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “สัมพันธภาพระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล ที่มาจากการเลือกตั้ง ในช่วง คิมน้ำผึ้งพระจันทร์” เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลในช่วง 90 วันแรกของการปฏิบัติงาน (ระยะแรก) และผู้วิจัยจะได้อภิปรายผล ตามสมมติฐานวิจัย ดังนี้

สมมติฐานวิจัย “ช่วง 90 วันแรกของรัฐบาล หนังสือพิมพ์กับรัฐบาลมีการอันนิมิตกันจริง กล่าวคือ ช่วงต้นจะมีความคิดเห็นแง่บวกมากกว่าช่วงปลาย แต่ทว่าสถานการณ์แวดล้อมที่ต่างกัน จะส่งผลให้การอันนิมิตที่เกิดขึ้นในแต่ละรัฐบาล มีลักษณะแตกต่างกัน

ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐาน คือ ช่วงต้น (เริ่มนับตั้งแต่วันที่ 1-45 ของการปฏิบัติงาน) ทุกรัฐบาล มีปริมาณความคิดเห็นแง่บวก มากกว่าช่วงปลาย (วันที่ 46-90 ของการปฏิบัติ

งานของรัฐบาล) และช่วงหลังอันนิมูน (ช่วงกลางของการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มมาศึกษา ในช่วงเวลา 1 เดือน) ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

เหตุที่ช่วงต้นของการอันนิมูน ปรากฏความคิดเห็นแง่บวกมากที่สุด เนื่องจากช่วงต้น เป็นช่วงที่รัฐบาลใหม่เพิ่งจะเริ่มเข้ามาปฏิบัติงาน รัฐบาลยังไม่มีผลงานมากพอที่จะนำมาเปรียบเทียบหรือวิพากษ์วิจารณ์ ประกอบกับหนังสือพิมพ์เห็นว่า ควรให้ออกาสรัฐบาลเข้ามาแสดงฝีมือในการปฏิบัติงาน และหนังสือพิมพ์ต่างหยาบย่นไม่ตริจิต และให้ออกาสรัฐบาลแสดงผลงาน ด้วยการเสนอความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล และพยายามละเว้นการวิพากษ์วิจารณ์โจมตี รัฐบาลอย่างรุนแรง (Grossman and Kumar, และ Manheim, อ้างแล้ว)

เมื่อวันเวลาผ่านไป อย่างเข้าสู่ช่วงปลายของการอันนิมูน (วันที่ 46-90 ของการปฏิบัติงาน) รัฐบาลเริ่มมีผลงานปรากฏให้เห็นมากขึ้น ในขณะที่ความร่วมมือ และไมตรีจิตระหว่างสองฝ่ายเริ่มจืดจาง หนังสือพิมพ์เริ่มวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลมากขึ้น เท่ากับว่าโอกาสที่หนังสือพิมพ์หยาบย่นให้รัฐบาลลดน้อยลง ดังนั้นความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาลที่ปรากฏ จึงมีปริมาณลดลงอย่างเห็นได้ชัด (Paletz and Entman, อ้างแล้ว)

ส่วนช่วงหลังอันนิมูนนั้น อาจเป็นระยะที่เรียกว่า ระยะปลื้มตัว ที่รัฐบาลมักจะกีดกัน หนังสือพิมพ์จากแหล่งข่าวที่เป็นคนในรัฐบาล และพยายามปกปิด ข้อบกพร่องต่างๆที่เกิดจากการปฏิบัติงานของตน มิให้หนังสือพิมพ์รับรู้ หนังสือพิมพ์เองก็พยายามล้วงลึก ขุดคุ้ย เพื่อนำข้อเท็จจริง มานำเสนอต่อประชาชนให้ได้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งกันได้ เมื่อแหล่งข่าวจากรัฐบาลถูกปิดกั้น หนังสือพิมพ์จึงต้องหันไปหาแหล่งข่าวจากที่อื่นๆมากขึ้น ดังนั้นความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาลในช่วงหลังอันนิมูน จึงปรากฏน้อยกว่าช่วงต้น และช่วงปลายอย่างเห็นได้ชัด (Grossman and Kumar, อ้างแล้ว)

ดังนั้น เราสามารถสรุปได้ว่า “ช่วง 90 วันแรก (ต้น-ปลาย)” มีปริมาณความคิดเห็นแง่บวก มากกว่าช่วงหลังอันนิมูน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงต้นที่ปรากฏมากที่สุด และการอันนิมูนที่เกิดขึ้น จะมี 3 ลักษณะ คือ การอันนิมูนเกี่ยวกับตัวนายกรัฐมนตรี การอันนิมูนลักษณะที่

หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนรัฐบาล และการอันนิมุนที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

แต่อย่างไรก็ตามปริมาณการอันนิมุนโดยรวมที่เกิดขึ้นในแต่ละรัฐบาล จะไม่เท่ากันทั้งนี้ เป็นผลมาจากสถานการณ์แวดล้อม เช่น การปฏิบัติงานของรัฐบาลและบริบททางสังคมที่เกิดขึ้น ในช่วงที่รัฐบาลทำหน้าที่อยู่ (Paletz and Entman, และ Hughes, อ้างแล้ว ในขณะที่เดียวกัน ความเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองของหนังสือพิมพ์ ก็อาจจะส่งผลให้การอันนิมุนของแต่ละรัฐบาล ไม่เท่ากันด้วย เนื่องจากหนังสือพิมพ์มักจะเสนอข่าวในลักษณะที่โน้มเอียงไปในทางบวก แก่ รัฐบาล (กลุ่มการเมือง) ที่ตนมีความเกี่ยวข้องด้วย (Seymour-Ure, Blumler and Gurevitch, Franklin, และสุกานดา วรพันธ์พงศ์, อ้างแล้ว)

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลชนวนมีการอันนิมุนโดยรวมปรากฏมากที่สุด เนื่องจาก เป็นรัฐบาลที่มีสถานการณ์แวดล้อม เอื้ออำนวยต่อการอันนิมุน กล่าวคือ เป็นรัฐบาลที่เข้ามา บริหารประเทศในช่วงที่สอดคล้องกับกระแสสังคมในขณะนั้น ที่ประชาชนเรียกร้องให้มีการ แก้ไขรัฐธรรมนูญใน 3 ประเด็นหลักคือ นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง วุฒิสมาชิกเหลือ อำนาจแค่การกั้นกรองกฎหมาย และประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา

ประกอบกับในขณะนั้น เกิดกระแสที่มีการแบ่งแยกพรรคการเมืองออกเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายเทพ ได้แก่ฝ่ายที่เห็นด้วยกับประชาชนในการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วย พรรค ประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม และพรรคเอกภาพ (พรรคฝ่ายค้านใน ขณะนั้น) กับฝ่ายมาร ได้แก่ฝ่ายที่ไม่ต้องการให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และที่สำคัญเป็นฝ่าย รัฐบาลในขณะนั้น ประกอบไปด้วย พรรคสามัคคีธรรม พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรค ประชากรไทยฯ

ครั้นพรรคประชาธิปไตยชนะการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 ก.ค. 2535 และได้ร่วมกับพรรค การเมืองฝ่ายเทพ จัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้นมาบริหารประเทศ ดังนั้นจึงทำให้ได้รับการต้อนรับและ สนับสนุนจากประชาชนทั่วไป และสื่อมวลชน เป็นเหตุให้มีปริมาณการอันนิมุนโดยรวมปรากฏ มากที่สุด

รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ มีปริมาณการอันนิมุนโดยรวมปรากฏมากเป็นอันดับ 2 ทั้งนี้เนื่องมาจากความเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง ระหว่างหนังสือพิมพ์สยามรัฐกับนายกรัฐมนตรี (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์) ที่ฝ่ายหลังเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ ดังนั้นจึงนำเสนอความคิดเห็นลักษณะที่โน้มเอียงไปในทางแก่รัฐบาลอย่างเห็นได้ชัด ทั้งๆที่สถานการณ์แวดล้อมในส่วนที่เป็นบริบททางสังคมและการปฏิบัติงานของรัฐบาล ไม่เอื้อต่อการอันนิมุนเลย

รัฐบาลพล.ต.ชาติชาย เป็นอีกรัฐบาลหนึ่งที่มีการอันนิมุนปรากฏมากเป็นอันดับที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากมีสถานการณ์แวดล้อมในส่วนที่เป็นบริบททางสังคม ที่รัฐบาลเป็นรัฐบาลชุดประชาธิปไตยเต็มใบ (มีนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง) ชุดแรกหลังจากที่ว่างเว้นมาเป็นเวลาถึง 12 ปี

รัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ เป็นรัฐบาลที่มีปริมาณการอันนิมุนโดยรวมปรากฏมากเป็นอันดับที่ 3 ทั้งนี้เนื่องจาก สถานการณ์แวดล้อมในส่วนที่เป็นบริบททางสังคมและการปฏิบัติงานของรัฐบาลเอง ไม่ได้เอื้อต่อการอันนิมุนเท่าที่ควร เพราะเป็นช่วงที่สังคมไทยมีความแตกแยกทางความคิดและอุดมการณ์ของประชาชนอย่างรุนแรง มีการแบ่งเป็นฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวา ทั้งสองฝ่ายมีการปะทะกันอยู่เนืองๆ รวมถึงมีปัญหาโจรผู้ร้ายชุกชุม และปัญหาภัยคุกคามจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เป็นต้น

ดังนั้นสังคมจึงต้องการมาตรการในการแก้ไขปัญหา ที่เป็นรูปธรรมชัดเจนอย่างเร่งด่วน ส่งผลให้การอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์ กับรัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ปรากฏมากเพียงแค่อันดับที่ 3 เท่านั้น

รัฐบาลนายบรรหาร เป็นรัฐบาลที่มีปริมาณการอันนิมุนรวม ปรากฏน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์แวดล้อมทั้งที่เป็นบริบททางสังคม ไม่เอื้อต่อการอันนิมุน กล่าวคือสังคมอยู่ในสภาวะปกติ ไม่มีเหตุการณ์รุนแรงเหมือนรัฐบาลชวนและรัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ประกอบกับการปฏิบัติงานของรัฐบาล โดยเฉพาะการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี และการที่รัฐบาลมักมีปัญหาคอกระแทกกระทั้นกับสื่อมวลชนเป็นประจำ จึงเป็นเหตุให้การอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลบรรหารปรากฏน้อยที่สุด

และจากการที่พบว่า การอับนิมูลักษณะที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการตำหนิรัฐบาล ปรากฏมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า

1. หนังสือพิมพ์ตั้งใจให้การอับนิมูกับรัฐบาลอย่างแท้จริง เพราะในขณะที่การปฏิบัติงานและนโยบายของรัฐบาล มีข้อบกพร่องปรากฏให้เห็น เช่น กรณีการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลบรรหารไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม หรือแม้แต่เกิดความแตกแยกระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลในสมัยนายชวนเป็นนายกรัฐมนตรี หนังสือพิมพ์ก็พยายามละเว้นที่จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ในทางกลับกันหนังสือพิมพ์ได้เสนอความคิดเห็นลักษณะตักเตือน หรือเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานแก่รัฐบาลแทน จึงนับได้ว่าหนังสือพิมพ์มีความตั้งใจจริง ที่จะให้มีการอับนิมูระหว่างหนังสือพิมพ์ กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งปรากฏอย่างแท้จริง
2. ปริมาณรวมของการอับนิมูจะมากหรือน้อย เป็นผลมาจากสถานการณ์แวดล้อมในส่วนที่เป็นบริบททางสังคม ที่หมายถึงลักษณะทางสังคมในช่วงเวลาที่รัฐบาลเข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศ มากกว่าการปฏิบัติงานหรือผลงานของรัฐบาล ดังเช่น รัฐบาลชวนแม้ว่ารัฐบาลจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า รัฐบาลทำงานล่าช้า นายกรัฐมนตรีไม่กล้าตัดสินใจ จึงทำให้ไม่มีผลงานเป็นรูปธรรม แต่ทว่า รัฐบาลชวนก็เป็นรัฐบาลที่มีปริมาณการอับนิมูโดยรวมมากที่สุด เพราะเป็นรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศ ได้สอดคล้องกับกระแสสังคม “หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ” ที่ต้องการนายกมาจากการเลือกตั้ง

ส่วนการอับนิมูลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนนั้น แสดงได้ว่าหนังสือพิมพ์เสนอความคิดเห็นไปตามสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น หรือเสนอความคิดเห็นไปตามความเป็นจริง กล่าวคือ ถ้าการปฏิบัติงานหรือนโยบายของรัฐบาล ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมแล้ว หนังสือพิมพ์ก็จะให้การสนับสนุนและชื่นชมรัฐบาลเช่นกัน

ในกรณีที่ การอับนิมูลักษณะที่เกี่ยวกับนายกรัฐมนตรี ไม่ค่อยปรากฏในสังคมไทยนั้น อาจเนื่องมาจาก บุคคลที่จะมาเป็นนายกรัฐมนตรีหรือผู้นำรัฐบาล ส่วนใหญ่จะเป็นนักการเมืองหรือหัวหน้าพรรคการเมือง ที่สังคมรู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี ว่าเขาเหล่านั้นมีบุคลิกลักษณะ

เป็นอย่างไร มีข้อดี-ข้อเสียอย่างไร เมื่อได้ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว บรรยากาศของการแนะนำตัวให้เป็นที่รู้จักของประชาชน จึงไม่ปรากฏเท่าที่ควร

ภาพรวมของการอันนิมูระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่ได้จากการวิจัย

1. การอันนิมูระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่ปรากฏ หมายถึง ลักษณะที่หนังสือพิมพ์และรัฐบาลมีสัมพันธภาพที่ดี มีไมตรีจิตต่อกัน ฝ่ายหนังสือพิมพ์ก็จะแสดงความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล เพื่อสร้างภาพลักษณ์หรือสร้างความรู้สึกลงในดานดีต่อรัฐบาล ฝ่ายรัฐบาลก็จะรู้สึกพึงพอใจและมีความสุขกับการแสดงความคิดเห็นในลักษณะที่เป็นมิตร ปราศจากการวิพากษ์วิจารณ์โจมตีจากสื่อมวลชน
2. “ตัวบ่งชี้” การอันนิมูระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล คือ ความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ
 - 2.1 การอันนิมูเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรี หมายถึงความคิดเห็นแง่บวกที่เกี่ยวข้องเฉพาะตัวนายกรัฐมนตรีเท่านั้น ได้แก่ ความคิดเห็นที่มีลักษณะดังนี้
 - 2.1.1 ความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับครอบครัว และกลุ่มคนใกล้ชิดนายกรัฐมนตรี
 - 2.1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพด้านดีของนายกรัฐมนตรี
 - 2.2 การอันนิมูที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุน หมายถึง การที่หนังสือพิมพ์เห็นว่านโยบายหรือการปฏิบัติงานของรัฐบาล เป็นสิ่งที่ดีก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง ได้แก่ความคิดเห็นลักษณะต่อไปนี้
 - 2.2.1 ความคิดเห็นลักษณะสนับสนุนหรือชื่นชมนโยบาย และการปฏิบัติงานของรัฐบาล

2.2.2 ความคิดเห็นลักษณะเชื่อมั่นหรือมั่นใจว่า รัฐบาลสามารถ
ปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาฯได้

2.2.3 ความคิดเห็นลักษณะปกป้องการปฏิบัติงานของรัฐบาล

2.2.4 ความคิดเห็นลักษณะให้กำลังใจรัฐบาลในการปฏิบัติหน้าที่ให้
บรรลุผล

2.3 การอันนิมิตที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล หมายถึง
กรณีที่หนังสือพิมพ์เห็นว่านโยบายหรือการปฏิบัติงานของรัฐบาล ยังมีข้อ
บกพร่องหรืออาจมีผลเสียต่อส่วนรวมได้ แต่เนื่องด้วยเงื่อนไขในช่วง 90 วัน
แรก เป็นช่วงที่รัฐบาลเพิ่งจะก้าวเข้าสู่ตำแหน่งใหม่ หนังสือพิมพ์จะไม่
วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างรุนแรง แต่จะเสนอความคิดเห็นลักษณะต่อไปนี้

2.3.1 ความคิดเห็นลักษณะเปิดโอกาสให้รัฐบาลเข้ามาปฏิบัติหน้าที่
ตามนโยบายที่ได้แถลงไว้

2.3.2 ความคิดเห็นลักษณะตักเตือนและชี้ให้เห็นถึงข้อดี-ข้อเสีย ที่
อาจเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาล

2.3.3 ความคิดเห็นลักษณะเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติงานแก่
รัฐบาล

3. การอันนิมิตระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล ส่วนใหญ่จะปรากฏในช่วง 90 วันแรก
ของทุกรัฐบาล กล่าวคือ ช่วงต้น (วันที่ 1 - 45 ของการปฏิบัติงาน) จะต้องปรากฏ
ความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล และความคิดเห็นแง่บวกลักษณะที่หนังสือพิมพ์
ตั้งใจให้ มากกว่าช่วงปลาย (วันที่ 46 - 90 ของการปฏิบัติงาน) และช่วงหลังอันนิมิต
อย่างชัดเจน

จากการที่ช่วงต้นปรากฏความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาลมากที่สุด แล้วจะลดปริมาณลงในช่วงปลาย ย่อมแสดงได้ว่า “ช่วงเวลาการอันนิมูระหว่างสื่อมวลชนกับรัฐบาลใหม่ในสังคมไทย น่าจะมีระยะเวลาประมาณ 45 วันแรกของรัฐบาลเท่านั้น “

เหตุที่ทำให้ระยะการอันนิมูระหว่างสื่อมวลชนกับรัฐบาลใหม่ ในสังคมไทยมีระยะสั้นกว่า การอันนิมูระหว่างสื่อมวลชนกับรัฐบาลใหม่ ของสังคมประชาธิปไตยส่วนใหญ่ที่มีระยะประมาณ 90 - 100 วัน นั้น

อาจเนื่องจากรัฐบาลใหม่ในสังคมไทย มิใช่รัฐบาลใหม่อย่างแท้จริง กล่าวคือ รัฐบาลของไทยเป็นรัฐบาลผสม ที่ประกอบไปด้วยพรรคการเมืองหลายพรรค ซึ่งบางพรรคที่ร่วมอยู่ในรัฐบาลปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเป็นพรรคที่ร่วมอยู่ในรัฐบาลชุดที่เพิ่งผ่านมา เช่น พรรคชาติไทย เป็นพรรคร่วมรัฐบาลของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2518) และต่อมาก็เป็นพรรคร่วมรัฐบาลของม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช (2519) หรือ พรรคกิจสังคม เป็นพรรคร่วมรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย (2535) และต่อมาก็เป็นพรรคร่วมในรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา (2538) อีกทั้งทำให้บรรยากาศของรัฐบาลใหม่ที่เอื้อต่อการอันนิมู ไม่ปรากฏในสังคมไทย

ประกอบกับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งทุกชุด มักจะอยู่ในตำแหน่งไม่ครบวาระ 4 ปี ดังนั้นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งชุดใหม่ จึงเข้ามาปฏิบัติงานต่อในสภาพที่สังคมกำลังมีปัญหา ค้างคามาจากรัฐบาลชุดก่อนๆ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่อาจจะให้ ระยะเวลาการอันนิมูแก่รัฐบาลนานจนถึง 90 หรือ 100 วัน ดังนั้นจึงปรากฏว่า หลังจากช่วง 45 วันแรกผ่านไปแล้ว ความคิดเห็นแง่บวกจึงลดปริมาณลงอย่างเห็นได้ชัด

อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปจากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า ช่วงเวลาเริ่มต้นของรัฐบาล หรือ ช่วง 90 วันแรกของรัฐบาล สังคมไทยมีการอันนิมูระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล ที่มาจากการเลือกตั้งปรากฏจริง มิได้เป็นการกล่าวอ้างอย่างลอยๆแต่อย่างใด และจากการที่ปรากฏการอันนิมูระหว่างสองฝ่ายนี้ แสดงให้เห็นว่า สื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อหนังสือพิมพ์ มิได้ปฏิบัติตนเป็น “ฝ่ายตรงข้าม (adversary)” ของรัฐบาลเสมอไป เพราะอย่างน้อยในบางช่วงเวลา โดยเฉพาะช่วงต้นของรัฐบาลใหม่ หนังสือพิมพ์เองก็มีความร่วมมือกับรัฐบาล เพื่อสร้าง

ภาพลักษณ์ที่ดีของรัฐบาลในสายตาของประชาชนด้วยเช่นกัน ซึ่งจะช่วยให้รัฐบาลได้รับการสนับสนุนจากประชาชน และส่งผลให้การปฏิบัติงานของรัฐบาลเป็นไปด้วยความราบรื่นมากขึ้น

ดังนั้น ฝ่ายรัฐบาลควรจะใช้โอกาสที่มีการอันนิมุนเกิดขึ้นนี้ ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานของรัฐบาล และต่อผลประโยชน์ของประเทศชาติให้มากที่สุด ด้วยการนำเอาข้อ เสนอแนะ คำแนะนำ และการตักเตือนของสื่อมวลชน ที่เป็นเสมือนกระจกสะท้อนความต้องการของประชาชน มาประยุกต์ใช้ หรือเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไปได้

ในขณะเดียวกัน การอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์ กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งที่ปรากฏขึ้นจริง แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับรัฐบาลในสังคมไทย ก็เป็นไปตามรูปแบบ (pattern) ของความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับรัฐบาล ในสังคมประชาธิปไตยทั่วไป ที่เริ่มต้นด้วยความร่วมมือหรือความหวานชื่น แต่จกลงด้วยความขัดแย้งเสมอไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีได้นำความเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองของหนังสือพิมพ์ มาเป็นตัวแปรในการศึกษาแต่อย่างใด ในขณะที่ผลการวิจัยบางส่วนแสดงถึงอิทธิพลของความเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐที่มีต่อรัฐบาลม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ทั้งในปริมาณ และลักษณะของการอันนิมุนที่ปรากฏนั้น

ด้วยเหตุนี้ในการวิจัยครั้งต่อไป น่าจะมีการศึกษาถึงอิทธิพลของความเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองของหนังสือพิมพ์ ว่าจะมีผลต่อการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งหรือไม่

2. ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ จากบทบรรณาธิการ และบทความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐบาล ที่ปรากฏในคอลัมน์ประจำเท่านั้น โดยมีได้วิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ ส่วนที่เป็นการรายงานข่าวแต่อย่างใด ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป อาจจะนำการรายงานข่าวเกี่ยวกับรัฐบาล มาวิเคราะห์เพิ่มเติมด้วย ซึ่งอาจจะทำให้ภาพของการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล อีกลักษณะหนึ่งก็เป็นได้

3. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นครั้งแรกที่มีการศึกษาถึงการอันนินมูระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ผลการวิจัยที่ได้ จึงเป็นภาพรวมของการอันนินมูที่เกิดขึ้นอย่างกว้างๆว่ามีลักษณะอย่างไร หากมีผู้สนใจเกี่ยวกับการอันนินมูดังกล่าวน่าจะทำการศึกษา เพื่อให้เห็นภาพของการอันนินมูในเชิงลึกต่อไป